

تولید، مصرف، واردات و صادرات بنزین

مدیریت سوخت استراتژیک

باید با استفاده از ظرفیت‌های موجود و منابع عظیم کشور، مشکلات مربوط به تأمین بنزین را یک بار برای همیشه مرتفع کرد.

وضعیت بنزین به عنوان مهمترین و تأثیر گذارترین حامل انرژی کشور، دستخوش تغییر و تحولات متعددی شده و به نظر می‌رسد روزگار مصرف روزانه ۱۰۰ میلیون لیتری برای همیشه به سر آمده است. بر اساس آخرین آمار رسمی، متوسط مصرف بنزین در کشور به ۶۶ میلیون لیتر در روز رسیده که با میزان تولید روزانه داخل (حدود ۶۶/۵ میلیون لیتر) برابری می‌کند. طبق آمار شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی، مجموع مصرف بنزین در هفته منتهی به ۱۶ مهر امسال با ۴/۷ درصد کاهش نسبت به هفته قبل از آن، ۴۲۹ میلیون و ۷۰۰ هزار لیتر (۶۱/۴ میلیون لیتر در روز) بوده است. همچنین رشد مصرف این حامل انرژی در شهریور ماه امسال در مقایسه با زمان مشابه سال ۸۸ حدود صفر درصد می‌باشد.

علاوه بر مصرف، واردات هم شاهد تغییراتی بوده است. بر اساس اظهارات مسعود میرکاظمی، وزیر نفت، هم‌اکنون هیچ نیازی به واردات بنزین نداریم و طبق برنامه ریزی‌های صورت گرفته تا پایان سال، ۱۷ میلیون لیتر به ظرفیت پالایشگاه‌های کشور اضافه می‌شود.

لازم به ذکر است که از کل تولید بنزین در ایران، حدود ۲۵ میلیون لیتر مربوط به ظرفیت قبلی پالایشگاه‌ها بوده که اخیراً با آغاز طرح ضربتی تولید این سوخت، حدود ۱۴ میلیون لیتر از طریق واحدهای پتروشیمی و ۸ میلیون لیتر از طریق تبدیل نفتای سبک، به ظرفیت تولید اضافه شده و میزان ۶۶/۵ میلیون لیتری فعلی را رقم زده است.

آیا واردات بنزین کم شده است؟

علیرغم آن که در ماه‌های گذشته اخبار متعددی از کاهش یا توقف صادرات بنزین به ایران از سوی کشورهای نظیر ترکیه، برزیل و هند منتشر شده، ولی آمارهای رسمی واردات در نیمه نخست امسال از واقعیت‌های دیگری حکایت می‌کنند. بر اساس اطلاعات سازمان توسعه تجارت و گمرک، مجموع واردات بنزین کشور در ۶ ماهه اول سال ۸۹ ۲ هزار و ۳۴۷ میلیون دلار بوده است که این رقم در حدود

با مازاد بنزین مواجه بوده که صدور نخست محموله صادراتی به عراق مؤید این موضوع است. همچنین این احتمال وجود دارد که دولت برای جلوگیری از تبعات احتمالی آزاد شدن قیمت‌ها، به ذخیره سازی بنزین برای عرضه در مواقع اضطراری مشغول باشد؛ هر چند مطلبی در این زمینه اعلام نشده است.

از خودکفایی موقت تا خودکفایی پایدار

از اوایل شهریور ماه ۶ مجتمع پتروشیمی اراک، بوعلی سینا، بندر امام خمینی، امیر کبیر، جم و برزویه اقدام به تولید بنزین کرده‌اند. البته همان طور که وزیر نفت و دیگر مسئولان مربوطه اعلام کرده‌اند، هدف اصلی از تولید ضربتی بنزین، خنثی کردن تهدیدها و تحریم‌های غرب بوده که این هدف تا حدود زیادی محقق شده است. اما باید توجه داشت که تولید بنزین از واحدهای پتروشیمی فقط در کوتاه مدت و شرایط اضطراری می‌تواند کارکرد داشته باشد و در بلند مدت باعث لطمه به صنایع پتروشیمی می‌گردد. بر اساس آمار گمرک، ارزش صادرات محصولات پتروشیمی کشور در نیمه نخست امسال ۴ هزار و ۹۵۵ میلیون دلار بوده و ۳۴/۴ درصد از کل صادرات غیرنفتی ایران را در

این سوخت در نیمه اول ۸۹ حدود ۳/۹ میلیارد لیتر برآورد می‌شود که این رقم به طور متوسط، واردات روزانه ۲۱ میلیون لیتر را در برهه مذکور نشان می‌دهد. البته ناگفته نماند که بررسی ماه به ماه واردات بنزین، از کاهش شدید ورود بنزین به کشور در شهریور ماه امسال حکایت می‌کند.

از طرف دیگر، مقایسه میزان واردات بنزین در ۶ ماهه اول ۸۹ با مدت مشابه ۸۸ نشان می‌دهد که نه تنها حجم واردات کم نشده، بلکه میزان آن از لحاظ ارزش و وزن به ترتیب ۲/۵ و ۲/۴ برابر شده است. ملاحظه می‌شود که تمامی این آمار از افزایش واردات بنزین در سال ۸۹ حکایت می‌کنند. در عین حال، با توجه به کاهش مصرف داخلی و افزایش تولید از طریق طرح ضربتی، کشور در حال حاضر

برهه زمانی مذکور تشکیل داده است. با این شرایط، استحصال بنزین از واحدهای پتروشیمی، می‌تواند بخشی از ظرفیت تولید این واحدها و متعاقباً بخشی از درآمدهای صادراتی را کاهش داده یا نیاز داخلی را با کمبود مواجه کند؛ به ویژه آن که گستردگی صنایع پتروشیمی هنوز به حدی نرسیده که بتوان بخشی از توان آن را در بخش‌های دیگر به کار برد.

بر همین اساس، چه بهتر است که تولید بنزین از پتروشیمی فقط به زمان‌های بحرانی محدود شده و در شرایط کنونی به سرمایه‌گذاری در زمینه ساخت و توسعه پالایشگاه تولید بنزین توجه بیشتری صورت گیرد. در واقع، به جای این که کشورهای دیگر از ذخایر نفتی ایران برای خود ارزش افزوده ایجاد کرده و مشتقات نفتی تولید شده از نفت کشور را به خودمان بفروشند، حفظ ذخایر نفتی در داخل و هدایت آنها به سمت واحدهای پتروشیمی و پالایشگاهی در دستور کار قرار گیرد. مسلماً این کار علاوه بر خلق ارزش افزوده بالاتر برای کشور، تهدیدات بین‌المللی و وابستگی‌های فعلی را تا حدود زیادی کاهش خواهد داد و کشورمان را به جرگه صادر کنندگان بزرگ فرآورده‌های نفتی ملحق خواهد کرد؛ اتفاقی که باید خیلی پیش از این برای ایران رخ می‌داد. ■

